

Raadsvoorstel van de Rekenkamer

Onderwerp:

Rekenkameronderzoek Leefbaarheid kleine kernen

portefeuillehouder: meerdere portefeuillehouders

datum vergadering: 26 mei 2026

zaaknummer: 0889408443

Samenvatting

Dit voorstel heeft betrekking op het rekenkameronderzoek naar de leefbaarheid in de dorpskernen Beesel, Reuver en Offenbeek. Het onderzoek laat zien dat de leefbaarheid in Beesel over het algemeen goed is en zich positief ontwikkelt, maar dat er verschillen bestaan tussen kernen en inwonersgroepen. Met name voorzieningen, sociale samenhang en ervaren overlast vragen blijvende aandacht. Daarnaast blijkt dat leefbaarheid beleidsmatig breed wordt opgepakt, maar dat een eenduidige definitie, samenhangende doelen en structurele monitoring ontbreken. De aanbevelingen bieden handvatten om leefbaarheid gemeentebreed sterker te verankeren en de kaderstellende en controlerende rol van de raad te versterken.

Voorstel

De Rekenkamer stelt u voor om het volgende besluit te nemen:

1. Kennis te nemen van het rekenkamerrapport "Leef, leefbaar, leefbaarheid. Een onderzoek naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van gemeentelijk beleid voor leefbaarheid in de dorpen van Beesel" van de Rekenkamer Beesel.
2. De door de rekenkamer gedane aanbevelingen 1 tot en met 6 over te nemen.

Toelichting raadsvoorstel

---

1. Aanleiding

De leefbaarheid in de dorpskernen van de gemeente Beesel staat onder druk door ontwikkelingen zoals vergrijzing, het verdwijnen van voorzieningen en beperkte economische kansen. Tegelijk zijn deze kernen van grote waarde voor de identiteit, sociale samenhang en het dagelijks leven van inwoners. Voor de Rekenkamer reden om naar dit thema een onderzoek te verrichten. Tijdens een raadsbijeenkomst in december 2024 is het belang van het onderzoeksonderwerp door de gemeenteraad benadrukt en is de wens uitgesproken om beter inzicht te krijgen in de huidige stand van de leefbaarheid en de factoren die daarop van invloed zijn, zoals voorzieningen, demografie en sociale cohesie. Dit onderzoek brengt in beeld hoe inwoners de leefbaarheid ervaren en in hoeverre het gemeentelijk beleid daarop aansluit. De resultaten bieden handvatten voor het versterken en richten van beleid en sluiten aan bij leefbaarheid als centraal thema in de strategische visie van de gemeente.

2. Doelstelling

De Rekenkamer wil met dit onderzoek de gemeenteraad voorzien van inzicht en een handelingsperspectief voor zijn kaderstellende en controlerende taken. Het onderzoek richt zich op de kaders, het beleid, uitvoering en effectiviteit van gemeentelijke maatregelen die bijdragen aan de leefbaarheid in de kleine kernen. Een kleine kern wordt in het algemeen gedefinieerd als een dorp/wijk met maximaal 5.000 inwoners en beperkte voorzieningen.

Centraal tijdens het onderzoek stond de beantwoording van de volgende onderzoeksvragen:

- Is er door de gemeente een specifiek beleid geformuleerd en vastgesteld om de leefbaarheid in kleine kernen te versterken?
- Hebben de gemeente en bewoners een gedeeld beeld van de leefbaarheidsvraagstukken binnen hun kern?
- Hoe is de uitvoering van dit beleid georganiseerd en in hoeverre is er inzicht in doeltreffendheid ervan?
- Biedt het beleid voldoende aanknopingspunten voor de gemeenteraad om hierop te sturen?

3. Toelichting

A. Doel en onderzoeksaanpak

Het onderzoek richt zich zowel op het beleid en de uitvoering als op de ervaren effecten voor inwoners, zodat de raad beter invulling kan geven aan zijn kaderstellende en controlerende rol.

De onderzoeksaanpak bestaat uit een combinatie van methoden:

- Documentanalyse van beleidsstukken, raadsstukken en uitvoeringsplannen binnen zowel het fysieke als het sociale domein.
- Analyse van objectieve data, met name via de Leefbaarometer van het Rijk, waarmee ontwikkelingen in leefbaarheid tussen 2014 en 2022 zijn gevolgd.
- Interviews met betrokken ambtenaren.
- Enquête onder inwoners, waarin de subjectieve beleving van leefbaarheid centraal staat, verdeeld over vijf dimensies: woningvoorraad, fysieke leefomgeving, voorzieningen, sociale samenhang en overlast/onveiligheid.

Door objectieve en subjectieve informatie te combineren ontstaat een breed en genuanceerd beeld van de leefbaarheid in de kernen en de rol van het gemeentelijk beleid daarin.

B. Inhoudelijke hoofdlijnen en bevindingen

Begrip en beleid leefbaarheid

Leefbaarheid is in Beesel een breed en veelomvattend begrip dat in tal van sectorale beleidsdocumenten terugkomt, maar niet eenduidig is gedefinieerd. Er bestaat geen afzonderlijk gemeentebreed leefbaarheidsbeleid, noch een samenhangend meet- en monitoringskader. Wel is leefbaarheid een expliciet thema in coalitieakkoorden en strategische visies, met name in de nieuwe visie Leef Beesel, waarin leefbaarheid als centraal uitgangspunt is gekozen.

Beleidsmatig wordt leefbaarheid ingevuld langs de vijf dimensies van de Leefbaarometer. Binnen vrijwel alle domeinen (wonen, mobiliteit, voorzieningen, sociaal beleid en veiligheid) zijn concrete activiteiten en projecten uitgevoerd die bijdragen aan leefbaarheid. De samenhang tussen deze activiteiten is in de praktijk aanwezig, maar niet expliciet vastgelegd of systematisch gevolgd.

Objectieve leefbaarheid (Leefbaarometer)

Op basis van de Leefbaarometer kan worden geconcludeerd dat:

- De objectieve leefbaarheid in Beesel als geheel boven het landelijk gemiddelde ligt.
- De kern Beesel structureel het best scoort, met een zeer goede tot uitstekende leefbaarheid.
- Reuver en Offenbeek sinds 2014 een positieve ontwikkeling laten zien, maar lager scoren dan Beesel.
- De dimensie voorzieningen in alle kernen onder het landelijk gemiddelde ligt, wat typerend is voor kleinere, landelijk gelegen gemeenten.
- Woningvoorraad, sociale samenhang en veiligheid juist bovengemiddeld scoren.

De Leefbaarometer biedt waardevolle signalen, maar kent beperkingen: zij zegt niets over de kwaliteit of het gebruik van voorzieningen en moet altijd worden aangevuld met lokale duiding.

Subjectieve leefbaarheid (beleving inwoners)

Inwoners waarderen de leefbaarheid gemiddeld met een 7,1. Beesel scoort het hoogst, Reuver het laagst. De verschillen zijn relatief klein, maar bij nadere analyse blijken kwetsbare groepen (huurders, alleenstaanden en mensen met een zorgbehoefte) de leefbaarheid duidelijk lager te waarderen, vooral in Reuver.

Inwoners vinden vooral de volgende dimensies belangrijk:

1. Fysieke leefomgeving
2. Onveiligheid en overlast
3. Sociale samenhang

Voorzieningen en woningvoorraad volgen daarna. Op veel onderdelen bevestigt de beleving van inwoners het objectieve beeld, maar er zijn ook verschillen. Zo laat Reuver objectief vooruitgang zien, terwijl inwoners daar nog relatief veel ontevredenheid ervaren over netheid, onderhoud, sfeer en overlast.

C. Conclusies

Op basis van de bevindingen uit het onderzoek trekt de rekenkamer de volgende conclusies:

1. Leefbaarheid is feitelijk de kern van het gemeentelijk handelen, maar wordt niet als zodanig expliciet en integraal aangestuurd.
2. Er is geen gemeentebrede definitie of kader voor leefbaarheid, waardoor doelen niet eenduidig, meetbaar of goed te monitoren zijn.
3. Het beleid is inhoudelijk rijk en breed, met veel initiatieven die bijdragen aan leefbaarheid, maar de sturing, monitoring en verantwoording zijn versnipperd over beleidsdomeinen.
4. De objectieve leefbaarheid is verbeterd sinds 2014 en inwoners zijn overwegend positief, maar er zijn duidelijke verschillen tussen kernen en doelgroepen, met name in Reuver.

5. De uitvoering is praktijkgericht en gebiedsgericht, met een belangrijke rol voor kernoverleggen en participatie van inwoners.
6. Voor de gemeenteraad is het lastig om integraal te sturen en te controleren op leefbaarheid door het ontbreken van duidelijke kaders, samenhangende informatie en structurele monitoring.

Het rapport concludeert dat Beesel met de nieuwe strategische visie 'Leef Beesel' een goed vertrekpunt heeft om leefbaarheid steviger te verankeren. De uitdaging ligt vooral in het aanbrenge van meer samenhang, duidelijkheid en meetbaarheid, zonder de pragmatische en lokale aanpak te verliezen.

D. Aanbevelingen

In lijn met bovenstaande conclusies doet de Rekenkamer de volgende aanbevelingen aan de gemeenteraad:

1. Definieer leefbaarheid voor Beesel

Er is recent een nieuwe strategische visie vastgesteld, die momenteel doorwerkt in het sectoraal beleid. Dit momentum biedt een uitgelezen kans om leefbaarheid niet alleen als beleidsambitie te positioneren, maar ook als een volwaardig en meetbaar thema te verankeren. Aanbevolen wordt om een notitie op te stellen waarin leefbaarheid voor het bestuur, management, medewerkers en gemeenschap wordt gedefinieerd. Leg hierin vast welke dimensies van leefbaarheid Beesel hanteert (bijvoorbeeld sociale cohesie, veiligheid, voorzieningen, participatie en fysieke leefomgeving) en hoe deze worden geoperationaliseerd in beleid, uitvoering en monitoring. Het beeld ontstaat dat de organisatie zich hiervan bewust is.

2. Verbindt breed leefbaarheid met sectoraal beleid

Maak een verbinding met de leefbaarheidsdoelen binnen nieuw (sectoraal)beleid, zodat de relatie beleidsmatig wordt versterkt en geef aan hoe op gemeentelijk en organisatieniveau leefbaarheid samenhangt met de andere domeinen. Dit vraagt om een concrete doorvertaling wat betreft de wijze waarop dit beleid bijdraagt aan de leefbaarheid en de onderdelen van leefbaarheid die worden geraakt. Denk aan sociale cohesie, veiligheid, voorzieningen, participatie en de fysieke leefomgeving.

3. Monitor de leefbaarheid op een systematische wijze in de kernen en gemeentebreed

Monitor de voortgang van de leefbaarheid op een systematische manier aan de hand van een leefbaarheidsmonitor en of een kernen/wijkanalyse. Koppel beleidsdoelstellingen aan deze leefbaarheidsmonitor. Voor de gemeenteraad wordt het daardoor eenvoudiger/ transparanter om voortgang en de doeltreffendheid te volgen. Maar ook om te vergelijken met andere gemeenten. Een goed voorbeeld van een wijkanalyse is die van de gemeente Venlo waarbij je per wijk of kern op verschillende niveaus op verschillende domeinen meet. Het is een bestaand instrument dat gebruik maakt van bestaande indicatoren. Zie: venloinzicht.nl/wijkanalyse.

4. Verbindt met inwoners over de leefbaarheidsbeleving

Meet structureel hoe inwoners leefbaarheid ervaren, zowel kwantitatief als kwalitatief. Voer jaarlijks een leefbaarheidsenquête uit en of organiseer dialoogtafels of burgerpanels. Verwerk deze inzichten in de leefbaarheidsmonitor en gebruik ze om beleid bij te sturen. Dit vergroot draagvlak en zorgt dat beleid aansluit bij de beleving van inwoners.

5. Breng overzicht aan in budgetten op het gebied van leefbaarheid

Maak inzichtelijk welke middelen beschikbaar zijn voor leefbaarheid, inclusief sectorale budgetten. Label deze zodat duidelijk wordt hoeveel er in leefbaarheid wordt geïnvesteerd. Dit biedt kansen om initiatieven van inwoners en subsidies integraler te financieren en maakt het mogelijk om de effectiviteit van bestedingen te beoordelen.

6. Reflecteer als gemeenteraad op de eigen rol op het gebied van leefbaarheid

Reflecteer op de eigen rol van de raad bij leefbaarheid. Wees bewust van de gevolgen van een niet-kaderstellende houding voor de controlerende en agenderende taak. Stel een kaderstellend document op waarin definitie ambities en randvoorwaarden voor leefbaarheid worden vastgelegd en waarin wordt aangegeven hoe de raad wil monitoren en sturen.

Bijlage

Leef, leefbaar, leefbaarheid. Een onderzoek naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van gemeentelijk beleid voor leefbaarheid in de dorpen van Beesel – Rekenkamer Beesel, maart 2026